

Tjänsteprisindex för Nyhetservice

Branschbeskrivning för SNI-grupp 92.4 (SNI 2002)

TPI-rapport nr 27

Karin Zetterberg
Thomas Olsson

Tjänsteprisindex, Priser (ES/PR), SCB
Februari 2009

Förord

Som ett led i att förbättra den ekonomiska statistiken utvecklas löpande producentprisindex för tjänster - tjänsteprisindex. Tjänsteprisindex (TPI) avser i första hand att mäta prisutvecklingen för företagstjänster. Den privata tjänsteproduktionen har länge utgjort en stor andel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), men relevanta prisindex har inte utvecklats i någon större utsträckning före 2000. Detta kan delvis ha historiska förklaringar, varor har tidigare varit en dominerande del av ekonomin och statistiken om ekonomin har därför varit fokuserad på varor. En annan anledning är att det är komplicerat att mäta prisutvecklingen på tjänster. Denna rapport ingår i en rapportserie om Tjänsteprisindex som behandlar utvecklingen av index för olika branscher. Syftet med rapporterna är att ge en beskrivning av statistiken för externa användare och att utgöra dokumentation av arbetet med det nya tjänsteprisindexet. Rapporterna kan också som en allmän dokumentation av hur tjänsteprisindex kan beräknas. Rapporterna översätts även till engelska och publiceras på SCB:s engelska hemsida så att kollegor på statistikbyråer i andra länder kan ta del av vårt utvecklingsarbete.

SCB tackar

Tack vare uppgiftslämnare – privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	2
1 Sammanfattning	4
2 Bakgrund	5
2.1 Förutsättningar för statistikarbete inom TPI-området	6
2.2 Nationalräkenskapernas krav på prisindex	6
3 Branschbeskrivning	7
3.1 Näringsgrenens struktur och statistiska tillhörighet	7
3.2 Nyckeltal och branschfakta	8
3.3 Prisbildning och prismätning	8
3.4 Internationella erfarenheter	9
4 Testundersökningens uppläggning	10
4.1 Urvalsförfarande	10
4.2 Insamlingsförfarande	10
4.3 Utvärdering av testundersökningen	10
4.4 Testresultat och slutsatser	10
5 Utformning av framtida undersökning	11
5.1 Urvalsförfarande	11
5.2 Insamlingsförfarande	11
5.3 Prismätningmetoder	11
5.4 Vikter och indexberäkning	11

1 Sammanfattning

Denna rapport behandlar utvecklingen av tjänsteprisindex för tjänster producerade inom näringsgrenen SNI 92.4 *Nyhetsservice* (enligt SNI 2002) och omfattar även en beskrivning av branschen.

Företagen i branschen erbjuder i huvudsak sina kunderna olika typer av abonnemang av nyhetsförmedling med kvartals- eller årsvis löptid. Priserna justeras vanligtvis årligen. Då en stor del av tjänsterna är kontrakterade kommer främst kontraktspriser att mätas för att skatta prisutvecklingen inom denna bransch.

Under provåret kommer index för SNI 92.40 att beräknas i två steg, företagsindex samt totalindex för branschen. I ett första steg beräknas företagsindex som ett geometriskt medelvärde av priskvoterna för de observerade tjänsterna. Dessa företagsindex vägs därefter samman till ett totalindex för hela branschen där företagen får vikter utifrån antal anställda.

2 Bakgrund

I Sverige uppgår tjänstebranschernas förädlingsvärde till cirka 62 procent av näringslivet totala förädlingsvärde. Beräknat som andel av Bruttonationalprodukten (BNP) utgör näringslivets tjänsteproduktion cirka 50 procent. Under större delen av 1900-talet låg denna andel strax under 40 procent av BNP för att under slutet av seklet successivt öka. I takt med att tjänsteproduktionens andel av BNP vuxit har även behovet av korrekta volymeräkningar av tjänsteproduktionen ökat. För att beräkna enskilda branschers utveckling måste förädlingsvärden rensas från inflation. Prisutvecklingen för olika varor och tjänster måste mätas och index beräknas innan de löpande priserna kan omvandlas till fasta priser. För att omfatta de flesta tjänstegrupper inom Sveriges nationalräkenskaper och för att uppfylla internationella krav utvecklas löpande nya index för tjänstebranscherna.

Tjänsteprisindex (TPI) är ett producentprisindex för tjänster som avser mäta prisutvecklingen i branscher som producerar företags-tjänster. Idag finns TPI för drygt 40 procent av näringslivets tjänsteproduktion. Flertalet av de tjänsteprisindex som idag produceras har tagits fram efter 1999. Under 1990-talet startade utvecklingen med TPI för lokalhyror, hotelltjänster samt inrikes resor med flyg.

En gemensam arbetsgrupp för Eurostat och OECD upprättades 2002 med syfte att utveckla en gemensam metod för europeiska tjänsteprisindex och att förse länder som utvecklar TPI med praktisk hjälp. En manual med bland annat praktiska beskrivningar av TPI för olika branscher arbetades fram.¹ Manualen bygger på den redan befintliga PPI-manualen för indexteori och metod.² Idag regleras utvecklings- och produktionsarbetet i TPI av en EU-förordning³.

¹ Methodological guide for developing producer price indices for services. Website: <http://www.oecd.org>

² Producer Price Index Manual: Theory and practice. Website: <http://www.imf.org>

³ No 1165/ 98 concerning short term statistics.

2.1 Förutsättningar för statistikarbete inom TPI-området

TPI är ett producentprisindex som avser att redovisa den genomsnittliga prisutvecklingen i producentledet för tjänster då dessa levereras från inhemska producenter. Indextalet avser ett kvartal och prisuppgifterna skall utgöra ett genomsnitt per kvartal. Mätningen bör avse transaktionspriser vilket är de pris som köparen faktiskt betalar efter rabatter.

När ett tjänsteprisindex för en ny bransch skall utvecklas måste specifika branschrelaterade prismättningsproblem lösas. Det är till exempel inte alltid självklart hur tjänsten skall definieras. Ett annat problem är att tjänsterna som tillhandahålls ofta är skräddarsydda för en speciell kund och tillhandahålls endast en gång. Detta gör det svårt att hitta jämförbara tjänster att följa över tiden. Bland annat är det dessa problem som denna rapport behandlar för branschen i fråga: Vad är det som skall mätas? Hur ser branschens prisbildning ut? På vilket sätt kan SCB samla in korrekta prisuppgifter utan att det är alltför betungande för uppgiftslämnarna?

2.2 Nationalräkenskapernas krav på prisindex

EU satte genom pris- och stabilitetspakten i Maastricht upp kriterier gällande redovisningsprinciperna för medlemsstaternas nationalräkenskaper i fasta priser. För fastprisberäkning rekommenderas att produktion och insatsförbrukning deflateras var för sig med godkända, kvalitetsjusterade prisindex. Detta innebär att indexen enbart skall spegla förändringar som går att hänföra till prisförändringar medan förändringar som har med kvantitet, kvalitet eller sammansättningen av varan/ tjänsten inte skall påverka index. Följs dessa rekommendationer betraktas indexet som en A-metod för fastprisberäkning. Alla länder inom EU har rangordnat sina metoder, under översyn av Eurostat, enligt A, B och C metoder. Från och med år 2006 får inga C metoder användas inom ländernas nationalräkenskaper om inte dispens beviljats. För en mer utförlig beskrivning hänvisas till Europeiska Nationalräkenskapssystemet ENS 1995, kap 10.

3 Branschbeskrivning

3.1 Näringsgrenens struktur och statistiska tillhörighet

Standarden för svensk näringsgrensindelning, SNI, är en standard för klassificering av företag till näringsgrenar. SNI är Sveriges motsvarighet till NACE (General Industrial Classification of Economic Activities of the European Communities) som är den europeiska näringsgrensindelningen. SNI 92.40 Nyhetsservice (SNI 2002) innefattar nyhets- och bildbyråer samt övrig presstjänst som levererar material till medierna. Vidare omfattas verksamhet som utförs av frilansjournalister och -fotografer.

Standard för svensk produktindelning efter näringsgren 2002, SPIN 2002, är en produktklassifikation där produkterna länkas till aktiviteterna (branscherna) i SNI 2002. SPIN 2002 är den svenska motsvarigheten till EU:s produktstandard CPA (Classification of Products by Activity).

Tabell 1: SPIN 92.4 Nyhetsservice

Tjänstegrupp	SPIN 2002	CPA 2002
Nyhetsservice	92.400.00	92.40.10

Källa: SPIN 2002/ CPA 2002

Från och med januari 2009 gäller en ny version av Svensk näringsgrensindelning, SNI 2007. I SNI 2007 sker en uppdelning av SNI 92.40 till fyra näringsgrenar. Dessa är 63.910 Nyhetsservice, 63.990 Övriga informationstjänster, 74.203 Press- och övrig fotografverksamhet samt 90.030 Litterärt och konstnärligt skapande. Av dessa näringsgrenar kommer endast 63.910 Nyhetsservice att beräknas. I denna rapport hänvisas dock till SNI 2002, dvs. SNI 92.40 Nyhetsservice.

3.2 Nyckeltal och branschfakta

Enligt uppgifter hämtade från SCB:s Företagsdatabas (FDB) ingår omkring 300 företag inom SNI 92.40 och branschen har en total nettoomsättning på ca 1263 miljoner kr (2007). I Tabell 2 redovisas branschens struktur per storleksklass fördelad efter antal anställda. Inom SNI 92.40 återfinns ett litet antal stora och mellanstora företag och flera mindre företag. Flertalet företag inom branschen, drygt 76 procent, är enmansföretag, men dessa företags andel av den totala nettoomsättningen är endast 2,6 procent. De fyra största företagen omsätter tillsammans ca 790 miljoner kronor, vilket utgör mer än 60 procent av branschens totala omsättning.

Tabell 2: Branschen 92.40 struktur per storleksklass fördelad efter antal anställda

Antal anställda	Antal företag	%	Oms Mkr	%
100-199	2	0,7	612	48,5
50-99	2	0,7	177	14,0
20-49	8	2,7	243	19,2
10-19	3	1,0	32	2,5
5-9	19	6,3	126	10,0
1-4	37	12,3	40	3,2
0	229	76,3	33	2,6
<i>Totalt:</i>	<i>300</i>	<i>100,0</i>	<i>1263</i>	<i>100,0</i>

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB)

Företagen inom näringsgren SNI 92.40 erbjuder olika typer av nyhetsförmedlingstjänster inom skrift, bild eller tal. De främsta kunderna är medier, t.ex. tidningar och etermedier, men tjänsterna säljs även till myndigheter, företag och organisationer. Såväl standardiserade som unika och skräddarsydda tjänster erbjuds. De största företagen inom branschen har specialiserat sig inom olika områden, t.ex. nyhetstjänst, förmedling av bilder och/ eller feature (specialmaterial). Samarbete mellan företagen förekommer regelbundet för att kunna erbjuda kunderna en mer omfattande tjänst. Kunderna har emellertid enskilda avtal med respektive företag.

3.3 Prisbildning och prismätning

Informationen i detta avsnitt har inhämtats vid besök hos företag.

Företagen i branschen erbjuder i huvudsak sina kunder olika typer av abonnemang som löper kvartals- eller årsvis. Priserna på abonnemangen justeras i regel årsvis och detta sker ofta genom indexreglering, bl.a. efter Arbetskostnadsindex, AKI.

Abonnemangens pris beror mycket på kundtyp. Priserna diversifieras beroende på om kunden är en tidning, en webbplats eller exempelvis ett finansbolag som vill ha marknadsnoteringar levererade. Antal utgivningsdagar eller antal upplagor är en annan prisbestämmande faktor, där priset blir högre ju större spridning nyheterna beräknas få. I de flesta fall förhandlas priset fram men prislister förekommer till viss utsträckning.

Vid besök hos företagen i branschen diskuterades på vilket sätt prisutvecklingen kunde mätas. Då det är vanligt med abonnemang som löper kvartals- eller årsvis kommer främst kontraktsprismätning och direkt användning av priser för upprepade tjänster att användas för att fånga prisutvecklingen inom denna bransch.

Enligt branschen är produktivitetsutvecklingen, som i många andra branscher inom tjänstesektorn, hög. Flera företag upplever att kvaliteten ökat under de senaste åren men att priserna inte ökat lika mycket. Om kvaliteten ökar mer än priset innebär det ur prisindexsynpunkt en prissänkning, och en kvalitetsjustering bör göras för att mäta prisutvecklingen för en tjänst med konstant kvalitet. Då företagen i branschen bedömer att denna utveckling kommer att fortsätta är detta en fråga som bör beaktas.

3.4 Internationella erfarenheter

Nyhetsservice är en förhållandevis ny bransch inom tjänsteprisindex. Bl.a. Finland, Frankrike, Österrike och Danmark har utvecklat eller arbetar för närvarande med att utveckla ett index för denna bransch. Samtliga dessa länder använder sig i huvudsak kontraktsprismätning och direkt användning av priser för upprepade tjänster.

4 Testundersökningens uppläggning

4.1 Urvalsförfarande

Besök har avlagts hos de fyra största företagen i branschen vilka alla ombads delta under testundersökningen. Företagen ombads att välja ut 2 - 5 tjänster/ kontrakt som de ansåg vara representativa för verksamheten. För dessa ombads de rapportera pris och en noggrann specifikation av tjänsten .

4.2 Insamlingsförfarande

Under testundersökningen skickades information och blanketter ut via post. Blankettens utformning baserades på den information om branschen som erhöles under företagsbesöken.

4.3 Utvärdering av testundersökningen

Samtliga företag som ingick i testundersökningen svarade på undersökningen på ett tillfredsställande sätt och alla uppgifter var tillräckliga för att priserna skulle kunna användas för indexberäkning.

4.4 Testresultat och slutsatser

Samtliga redovisade priser var kontraktspriser. Priser från totalt fjorton olika kontrakt med fjorton olika kunder redovisades. Kontrakten gällde olika typer av tjänster och hade varierande löptid. Kontrakten omförhandlas eller löper ut vid fem olika tidpunkter. Detta bör innebära ett gott inflöde av nya eller omförhandlade kontrakt och att prisutvecklingen kan mätas på ett tillfredsställande sätt

5 Utformning av framtida undersökning

5.1 Urvalsförfarande

Målet med urvalet är att ge en representativ bild av branschens sammansättning så att prisutvecklingen kan mätas korrekt. SCB har blivit ålagt att minska uppgiftslämnarbördan, vilket bör vägas in när storleken på urvalet bestäms. I denna bransch står de fyra största företagen för mer än 60 procent av den totala omsättningen, se Tabell 2. Vid samtal med branschföreträdare har det framkommit att prisbilden bland företagen i branschen är liknande och att de största företagen är prisledande. Om detta beaktas och vägs mot målet av urvalsförfarandet kan slutsatsen dras att det är tillräckligt att inkludera de fyra största företagen i urvalet. Detta då denna avgränsning fångar upp huvudparten av branschens omsättning samt ger en representativ beskrivning samtidigt som uppgiftslämnarbördan begränsas.

5.2 Insamlingsförfarande

Insamlingen av priser kommer att ske via webben enligt önskemål från företagen. Uppgiftslämnarna kommer att erhålla lösenord och användar-id via post för att kunna lämna uppgifter via webbsidan.

5.3 Prismättningsmetoder

Då samtliga redovisade priser under testundersökningen var kontraktspriser kommer i huvudsak kontraktsprismätning att användas för att mäta prisutvecklingen. Vid testundersökningen specificerades tjänsterna och pris lämnades för fjärde kvartalet 2008. Dessa uppgifter kommer användas som bas för 2009 års beräkningar.

Vid mätning av kontraktspriser är det av stor vikt att kontrakt med olika löptid väljs ut för att säkerställa inflödet av nya eller omförhandlade kontrakt. Vidare är det viktigt att ta hänsyn till eventuella kvalitetsförändringar i samband med kontraktsbyten.

5.4 Vikter och indexberäkning

Tjänsteprisindex beräknas en gång per kvartal.

Steg 1 är att beräkna ett index för varje företag, detta görs genom att beräkna ett geometriskt medelvärde av priskvoterna för de valda tjänsterna:

$$I_{0,a}^t = \prod_{i=1}^m \left(\frac{p_{a,i}^t}{p_{a,i}^0} \right)^{1/m}$$

Där $I_{0,a}^t$ = index med basår 0 för företag a vid tidpunkt t

$p_{a,i}^t$ = pris för tjänst i, företag a, vid tidpunkt t

$p_{a,i}^0$ = pris för tjänst i, företag a, vid basåret

m = antal mätta tjänster inom företag a

Steg 2 är att geometriskt väga samman företagsindexen till ett totalindex. Företagen får vikter utifrån antal anställda.

Totalindex ges av:

$$I_{0,T}^t = \prod_{a=1}^n \left(I_{0,a}^t \right)^{w_a}$$

Där

$I_{0,T}^t$ = totalindex med basår 0 för branschen vid tidpunkt t

$I_{0,a}^t$ = index med basår 0 för företag a vid tidpunkt t

w_a = vikt för företag a

n = antal företag i undersökningen för branschen

$$\sum_{a=1}^n w_a = 1$$